

Sygn. akt III AUa 574/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 r. w Szczecinie

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 kwietnia 2014 r. sygn. akt IV U 127/14

oddala apelację.

SSO del. Beata Górską SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel

Sygn. akt III AUa 574/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 29.11.2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił J. B. prawa do emerytury na podstawie art. art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwagi na nie udowodnienie pracy w szczególnych warunkach.

J. B. złożył odwołanie od decyzji i wskazał, że organ rentowy powinien zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach okres od 2.01.1972 r. do 5.12.1973 r. w (...) w B., gdzie pracował na stanowisku traktorzysty oraz okres od 12.07.1982 r. do 1.05.1988 r. w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w T. Zakładzie Rolnym w B., a następnie Agencji (...) Skarbu Państwa Oddziale Terenowym w K. Gospodarstwie (...) w B., gdzie wykonywał pracę na stanowisku brygadzysty polowego produkcji roślinnej oraz brygadzysty traktorzystów.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 25 kwietnia 2014 r. oddalił odwołanie.

Sąd okręgowy ustalił, że J. B. 6.11.2013 r. zgłosił wniosek o emeryturę i jednocześnie wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wiek 60 lat ukończył(...) udowodnił przed organem rentowym, że na 1.01.1999 posiada okres składkowy i nieskładkowy w rozmiarze co najmniej 25 lat. Uznany przez organ rentowy okres pracy w szczególnych warunkach wynosi 13 lat 10 miesięcy i 17 dni. Ubezpieczony podjął pracę w Państwowym W. Gospodarstwie Rolnym w D. od 2.01.1972 jako pracownik produkcji roślinnej, a po ukończeniu kursu i otrzymaniu 24.04.1973 prawa jazdy uprawniającego do jazdy ciągnikiem, pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca ciągnika przy pracach polowych i w transporcie do 5.12.1973. W okresie 5.12.1973/31.08.1994 był zatrudniony w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w T. Zakładzie Rolnym w B., następnie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddział Terenowy w K. Gospodarstwie (...) w B.. W okresach 5.12.1973/11.07.1982 i 2.05.1988/31.08.1993 pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako traktorzysta. W okresie 12.07.1982/1.05.1988 pracował jako brygadzysta polowy produkcji roślinnej i brygadzysta traktorzystów - nadzorował pracowników wykonujących prace polowe i traktorzystów, w razie potrzeby wykonywał obowiązki traktorzysty. Sąd okręgowy rozważył sprawę na podstawie art.184 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.jedn. Dz.U. z 2009 r. poz.1227 ze zm.) i przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8 poz.43 ze zm.) - § 4 ust.1. Wskazał, że organ rentowy uznał okres pracy w szczególnych warunkach 13 lat 10 miesięcy i 17 dni. Natomiast ubezpieczony domagał się uznania dodatkowo okresów pracy w charakterze traktorzysty w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w (...)01.1972/5.12.1973 i w latach 1982 – 1988 w Gospodarstwie (...) w B.. Sąd okręgowy wskazał, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tj. przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy, w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Rozważył, że z dokumentów - świadectw pracy, dokumentów osobowych załączonych do akt oraz spójnych z tymi dokumentami i wiarygodnych zeznań świadków wynika, że w okresie zatrudnienia w Państwowym W. Gospodarstwie Rolnym w D. ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako traktorzysta (kierowca ciągnika) jedynie w okresie 24.04.1973/5.12.1974r. (7 miesięcy i 12 dni). Zatem uwzględnił ten okres jako pracę w szczególnych warunkach – praca kierowców ciągników, wymieniona w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. wykaz A, dziale VIII poz. 3.

Sąd okręgowy nie uznał do okresu pracy w szczególnych warunkach, pracy ubezpieczonego od 12.07.1982 do 1.05.1988; rozważył, że ze świadectwa pracy z 31.08.1994 wystawionego przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddział Terenowy w K. Gospodarstwo (...) w B. wynika, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku brygadzysty polowego produkcji roślinnej. Natomiast świadek M. J. (1) zeznał, że ubezpieczony wykonywał też obowiązki brygadzysty traktorzystów i pracował jako traktorzysta, co potwierdzili także świadkowie F. D. i R. J.. Ubezpieczony stwierdził, że w okresie tym w sumie przepracował jako traktorzysta około 2 lat. Z zeznań świadka M. J. wynikało, że ubezpieczony nadzorował prace kierowców ciągników (pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach) i pracowników zatrudnionych przy produkcji roślinnej (pracowników nie wykonujących prac w szczególnych warunkach) oraz okresowo zastępował go w obowiązkach traktorzysty. Powołując się na zasady doświadczenia życiowego, które wskazują, że nadzór nie mógł ograniczać się wyłącznie do wydawania rano poleceń osobom pracującym przy produkcji roślinnej, sąd okręgowy uznał, że ubezpieczony w ramach obowiązków brygadzysty, niewątpliwie bieżąco koordynował pracę, oceniał prawidłowość i jakość wykonywanych prac, za które odpowiadał i były to czynności nie mające związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Powyższe oznacza, że w omawianym okresie dobowy wymiar czasu pracy ubezpieczonego obejmował także świadczenie prac, które nie są uznawane za prace wykonywane w szczególnych warunkach, a to skłoniło sąd okręgowy do uznania, że praca ubezpieczonego w charakterze traktorzysty nie miała charakteru stałej. Oceniał przy tym, że praca ubezpieczonego w spornym okresie mogłaby zostać uwzględniona do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach na podstawie wykazu A, dziale VIII poz. 3 załącznika do rozporządzenia. Ostatecznie sąd okręgowy uznał,

że ubezpieczony nie posiada wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach, gdyż okres pracy uwzględniony przez sąd (7 miesięcy i 11 dni) zsumowany z okresem pracy w szczególnych warunkach uznanym przez organ rentowy (13 lat 10 miesięcy i 17 dni) jest krótszy niż nie wymagane 15 lat (14 lat 5 miesięcy i 28 dni).

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony zarzucając: 1. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, art. 233 § 1 k.p.c przez dowolną ocenę dowodów i przyjęcie, że wnioskodawca będąc zatrudnionym jako brygadzysta polowy produkcji roślinnej oraz brygadzysta traktorzystów w okresie od 12.07.1982 r. do 1.05.1988 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, 2. naruszenie prawa materialnego art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez uznanie, iż wnioskodawcy nie przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury ze względu na brak wymaganego prawem okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, 3. naruszenie przepisów prawa materialnego § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez uznanie, iż wnioskodawca będąc zatrudnionym jako brygadzysta polowy produkcji roślinnej oraz brygadzysta traktorzystów w okresie od 12.07.1982 r. do 1.05.1988 r. nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku prac w szczególnych warunkach przez okres łącznie przez okres co najmniej 11 miesięcy, 4. naruszenie przepisów prawa materialnego pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez jego nie zastosowanie w sytuacji, gdy w okresie od 12.07.1982 r. do 1.05.1988 r. wnioskodawca sprawował bezpośredni nadzór jako brygadzysta traktorzystów nad pracownikami wykonującymi pracę w szczególnych warunkach wymienioną w załączniku do wskazanego rozporządzenia, 5. naruszenie przepisów postępowania art. 477¹⁴ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego przez uznanie, iż nie ma podstaw do uwzględnienia odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego w sytuacji, gdy podstawy takie istnieją. Apelujący wnioskował o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Nadto wnioskował o przeprowadzenie przez sąd drugiej instancji dowodu w postaci świadectwa pracy z 30.12.1995 r. dot. zatrudnienia J. B. w Zakładzie Usług (...) w B. na stanowisku robotnika drogowego - brukarza.

W uzasadnieniu skarżący argumentował, że z zeznań świadków jednoznacznie wynika, iż w spornym okresie, oprócz sprawowania nadzoru nad pracownikami produkcji roślinnej i traktorzystami wykonywał również bezpośrednio pracę na stanowisku traktorzysty. W szczególności, praca na tym stanowisku była wykonywana w sposób stały i ciągły w okresie żniw, które trwały od 15 czerwca do 15 sierpnia każdego roku, w związku z czym okres na przestrzeni lat 1982/1988 łącznie i stale na stanowisku traktorzysty przepracował co najmniej 11 miesięcy. Powołał się na doświadczenie życiowe co do charakteru prac żniwnych. Ubezpieczony również wskazał, iż oprócz wykonywania pracy na stanowisku traktorzysty w okresie 12.07.1982/1.05.1988 J. B. jako brygadzysta traktorzystów sprawował bezpośrednio nadzór na pracownikami wykonującymi pracę w szczególnych warunkach. W rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przewidziano, iż pracami w warunkach szczególnych są także prace związane bezpośrednio z nadzorowaniem pracowników wykonujących prace wymienionych w załączniku do rozporządzenia - dział XIV Prace różne, pozycją 24: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Ubezpieczony wyjaśnił, że jako brygadzysta miał za zadanie nadzorować pracowników wykonujących prace w warunkach szkodliwych i sprawiając ten nadzór sam przebywał i pracował w tych warunkach. Przy czym wpływu na fakt zaliczenia wskazanego okresu pracy na stanowisku brygadzysty traktorzystów nie może mieć fakt, iż w tym samym okresie ubezpieczony wykonywał pracę na stanowisku brygadzysty polowego produkcji roślinnej, którzy nie wykonują pracy w szczególnych warunkach.

Sąd apelacyjny po dokonaniu, częściowo własnych ustaleń, rozważył sprawę i uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd okręgowy, co do istoty dokonał w sprawie prawidłowych ustaleń i prawidłowo zastosował prawo materialne, nie uchylając przy tym ani przepisom procedury cywilnej, ani przepisom prawa materialnego. W szczególności prawidłowo ustalił, że ubezpieczony nie wykazał pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat i w zakresie tego ustalenia nie dopuścił się dowolności w ocenie dowodów. Wręcz przeciwnie, w swojej ocenie był przychylny ubezpieczonemu, a tego stanowiska sąd apelacyjny nie zaaprobował.

W sprawie, przesłanki spornego świadczenia są niewątpliwe, z wyjątkiem wymogu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat. Organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 13 lat, 10 miesięcy i 17 dni. Sąd okręgowy, w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego dodatkowo zaliczył okres zatrudnienia 24.04.1973/5.12.1974 na stanowisku traktorzysty i to ustalenie sąd apelacyjny aprobuje jako prawidłowe. Nadal pozostał, jako sporny okres 12.07.1982/1.05.1988. W tej kwestii sąd apelacyjny nie zgadza się z wywodami ubezpieczonego, że pracował na stanowisku brygadzysty polowego pracowników produkcji roślinnej i brygadzysty traktorzystów, jednocześnie wykonując pracę jako traktorzysta, w szczególności w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie żniw. Należy stanowczo podkreślić, że emerytura z tytułu pracy w warunkach szczególnych to jest świadczenie szczególne, o randze przywileju, przeznaczone wyłącznie dla pracowników, którzy faktycznie wykonywali prace w warunkach powodujących szybsze wyniszczenie organizmu. Przy czym żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia o dopuszczalności tego prawa nie ma subiektywna ocena pracownika, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Oczywiście każda praca – czy to umysłowa, czy fizyczna powoduje zużycie organizmu, jednak ustawodawca ze wszystkich standardowo wykonywanych prac, wyszczególnił w formie wykazu mającego moc aktu prawnego te, szczególnie dotkliwe dla zdrowia i zdefiniował je jako prace wykonywane w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, stosowanie do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dlatego też, przy rozstrzygnięciu o zasadności żądania przyznania tego prawa, fakt pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów prawa, nie może budzić wątpliwości; jakkolwiek w niejednoznacznych sytuacjach faktycznych może być przedmiotem postępowania dowodowego, to jednak wymaga dowodów przekonujących, niewątpliwych i przede wszystkim spójnych. Oczywistym i utrwalonym orzecznictwem jest, że dowodzenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych wyłącznie na podstawie zeznań świadków jest niemiarodajne, właśnie z uwagi na ułomność ludzkiej pamięci i faktyczną niemożność weryfikacji zdarzeń sięgających zwykle kilkadziesiąt lat wstecz. Zatem by dowody osobowe mogły zostać zaakceptowane jako wiarygodne wymagają potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej gromadzonej chronologicznie na przestrzeni lat pracy, co nie miało miejsca w rozpoznawanej sprawie. Należy wskazać, że okres zatrudnienia od 12.07.1982 r. do 01.05.1988 r. został udokumentowany świadectwem pracy z 31.08.1994 r., więc dokumentem wydanym tuż po rozwiązaniu stosunku pracy, z którego wynika, że ubezpieczony był zatrudniony w ww. okresie na stanowisku brygadzysty polowego produkcji roślinnej, a dopiero po tym okresie jako traktorzysta. Istnieje też świadectwo pracy w warunkach szczególnych z tej samej daty, które nie obejmuje spornego okresu 1982/1988, ale obejmuje okresy uznane jako bezsporne tj. 1973/1982 oraz 1988/1993, i z którego wynika, że ubezpieczony pracował na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego. W aktach osobowych ubezpieczonego znajduje się również zaświadczenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 27.07.2000 r., z którego wynika, że ubezpieczony pracował jako kierowca ciągników w latach 1973/1982 oraz 1988/1993; sporny okres został pominięty. Poza wskazanymi, nie ma żadnych innych dokumentów dotyczących spornego okresu. Ze swojej strony, ubezpieczony na okoliczność pracy w charakterze traktorzysty oraz brygadzysty traktorzystów przedstawił dowód z zeznań świadków, współpracowników oraz z własnego przesłuchania, z których wynika, że w spornym okresie nadzorował prace polowe produkcji roślinnej, prace traktorzystów i dodatkowo pracował jako traktorzysta. W ocenie sądu apelacyjnego przeprowadzone w postępowaniu pierwszo instancyjnym dowody osobowe na ww. okoliczność charakteru pracy ubezpieczonego były niewiarygodne, jako sprzeczne z dokumentacją pracowniczą. Zdaniem sądu apelacyjnego wpływ czasu od faktów będących przedmiotem wypowiedzi, w nawiązaniu do treści miarodajnej dokumentacji pracowniczej wyklucza wiarygodność dowodów osobowych, zważywszy że nawet pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu za sporny okres świadectwa pracy w warunkach szczególnych, zaś ubezpieczony nie występował o sprostowanie świadectw pracy. Zatem sąd apelacyjny ustalił, że w spornym okresie ubezpieczony pracował wyłącznie jako brygadzysta polowy

produkcji roślinnej i nie była to praca kwalifikowana jako wykonywana w warunkach szczególnych. W oparciu o zeznania świadków sąd apelacyjny ustalił też, że ubezpieczony posiadając stosowne kwalifikacje doraźnie mógł pracować i najpewniej pracował jako kierowca ciągnika, jednak nie była to praca stała i w pełnym wymiarze godzin. W konsekwencji sporny okres nie podlegał zaliczeniu jako praca w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 7.02.1983 r.

Sąd apelacyjny nie uwzględnił wniosku dowodowego apelującego zgłoszonego w postępowaniu drugo instancyjnym, ponieważ był spóźniony zważywszy, że ubezpieczony mógł przestawić świadectwo pracy w postępowaniu przed organem rentowym lub sądem okręgowym; ale też nawet gdyby uwzględnić wnioskowany dowód, to i tak wymagany wymiar pracy w warunkach szczególnych nie został udowodniony.

Mając na względzie przedstawione wyżej stanowisko, sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.